

Bachelorprojekt

Kvindens repræsentation i historiefaget

(Reeves, 2022)

Skrevet af, Nicoline Sofie Christensen (Laer190130)

Læreruddannelsen på Københavns Professionshøjskole: Campus Carlsberg

Vejledere: Charlotte Wurr & Anders Neubauer Thøgersen

63691 tegn inkl. mellemrum

Indholdsfortegnelse

INDLEDNING	3
AFGRÆNSNING OG PROBLEMFELT	5
METODISKE OVERVEJELSER	6
<i>Læsevejledning</i>	6
<i>Undersøgellesdesign</i>	7
<i>Etiske overvejelser</i>	8
EMPIRISK MATERIALE	8
<i>Kvantitativ</i>	8
<i>Anvendelsen af den kvantitative metode</i>	9
<i>Kvalitativ</i>	10
<i>Det kvalitative spørgeskema</i>	11
<i>Analysestrategi</i>	12
TEORI AFSNIT	14
<i>Køn</i>	14
<i>Historiekanonen</i>	15
ANALYSE AF UNDERVISNINGSMATERIALER	16
<i>Statistik</i>	16
<i>Diskursanalyse</i>	18
<i>Informanter</i>	21
<i>Undervisningsmaterialer</i>	24
<i>Delkonklusion</i>	25
DISKUSSION	25
<i>Delkonklusion</i>	27
KONKLUSION	28
LITTERATURLISTE	29
BILAG	32
<i>Bilag 1. Informant 1</i>	32
<i>Bilag 2. Informant 2</i>	33
<i>Bilag 3. Informant 3</i>	34
<i>Bilag 4. Informant 4</i>	35
<i>Bilag 5. Informant 5</i>	36
<i>Bilag 6. Kategorisering</i>	37

Indledning

I de seneste år har seksualitet, køn og ligestilling fyldt meget i hverdags- og i mediebildet.

Jeg vil indledningsvist komme med nogle eksempler på hvordan seksualitet, køn og ligestilling er kommet højere op i samfundsdebatten, samt skrive om hvorfor disse temaer er væsentlige at beskæftige sig med.

Et øget fokus på ligestilling mellem kønnene har skabt en fornyet opmærksomhed på kvinders rettigheder, herunder de forskelle der stadig gør sig gældende i mellem kønnene. Ligestillingsbegrebet er et omdiskuteret emne, der har været på den politiske dagsorden i årtier. Ligestillingspolitikken denne undersøgelse beskæftiger sig med kan føres tilbage til kvindekommisionens betænkninger i 1970erne og 1980erne. Kvindekommisionens formål var, at undersøge kvinders position i det danske samfund (Dahlerup, 2021).

I nyere tid er der opstået en stor debat omkring ligestilling med indtoget af Metoo-bevægelsen tilbage i 2017 - en global bevægelse på de sociale medier der havde til formål at synliggøre de seksuelle krænkelser kvinder udsættes for. Det igangsatte nogle væsentlige beretninger omkring mænd og kvinders roller i samfundet, både set i et nutidigt- og i et bagudrettet perspektiv.

I det følgende vil jeg argumentere for, at der med ligestillingsdebatten og heraf Metoo-bevægelsen, kom et særligt fokus på den stadige forskelsbehandling af kvindekønnet. Metoo-bevægelsen fik først rigtigt fat i de danske medier i 2020, hvor tv-vært Sofie Linde beskrev hendes erfaringer med seksuelle krænkelser og manglende ligeløn i branchen. Det medførte, at TV2 igangsatte en undersøgelse, som blev offentliggjort i en dokumentar, hvor kvinder delte deres historier omkring egne oplevelser med seksuelle krænkelser.

Metoo-bevægelsen har derfor været med til at skabe et fornyet fokus på kvindekønnet, herunder hvordan kvinder er repræsenteret i et historisk perspektiv. Der er dermed opstået en fornyet interesse for at undersøge repræsentationen af kvinder i historien, for på den måde at opnå en ny styrket viden omkring kvindens position.

Gry Jexen og Mia-Marie Olesen har med deres historiske baggrund været med til at belyse hvordan kvinder er repræsenteret i historien og i den forbindelse været med til at skabe et øget fokus på, at kvinders repræsentation er mangelfuld. Deres beretninger er både relevante i form af ny viden, ændre skævvridning i historien, men er også med til at skabe retfærdighed for de kvinder der er skrevet ud af historien.

I det følgende vil jeg redegøre for de udfordringer der stadig er ved, at beskæftige sig med kvinders repræsentation i et historisk perspektiv.

Carsten Jahnke som er lektor på Københavns Universitet udtalte følgende i en podcast omkring "Magtens kvinder". "(...) *havde jeg tænkt mig at skrive en doktorgrad om dronning Dorothea, og der fik jeg at vide, at det kunne man ikke gøre, fordi hun var en kvinde. Det gik ikke i 90'erne at skrive en doktorgrad om en dansk dronning.*" (WhatMatters, 2020). Her italesætter han en diskurs vedrørende kvindens plads i historien, på det tidspunkt. I dag har Dronning Dorothea både været i artikler, bøger, og en podcast for hvad hun gjorde i sin tid, grundet det fornyede perspektiv på kvinden.

Mia-Marie Olesen er kandidatstuderende i historie, og har i samarbejde med Jahnke givet nogle interessante betragtninger i forhold til kvindeskønnet. Hun udgav i 2019 en artikel vedrørende Københavns Universitet, der omhandlede Dorothea af Brandenburg kaldet "*Københavns universitet skriver sin historie om: Blev grundlagt af en kvinde*" (2019). Jahnke var Olesen's bachelor vejleder, og var grunden til Olesen's interesse i Københavns universitets grundlæggelse (Olesen, 2019). Sammen giver deres beskæftigelse med emnet et andet perspektiv på Københavns Universitets historie. Deres betragtninger er med til, at give et billede af hvordan kvinden er beskrevet i historien, og heraf i historiefaget.

Christian 1. ægtede i 1449 Dorothea af Brandenburg, og fik æren for opførelsen af Københavns Universitet. På Københavns Universitets hjemmeside stod der indtil 2019: "*Christian 1. i 1474-75 foretog en stor udlandsrejse, som blandt andet førte ham til Rom, og at han efter sin hjemkomst fik tilladelse til at oprette et universitet i Danmark af Pave Sixtus den 4'*" (Jexen, 2021, s. 180). Formålet med rejsen var, at bede Paven i Rom om privilegiet til bl.a. at få lov til at bygge universitet. Olesen skrev i hendes artikel at Christian 1. fik nej fra Paven, hun kunne yderligere oplyse at Dorothea af Brandenburg hentede privilegiet i Rom efterfølgende (Olesen, 2019).

Med Jahnkes hjælp fik Olesen skrevet en kritisk artikel, der med sin undersøgelse fik ændret den måde Københavns Universitet fremlagde deres egen historie. I 2019 ændrede Københavns Universitet teksten på hjemmesiden til følgende: "*Christian 1. anmoder pave Sixtus IV om en tilladelse til at oprette et universitet i Danmark. I forbindelse med en rejse, dronning Dorothea foretager til Rom, udstedes tilladelsen den 19. juni 1475.*" (Københavns universitet, u.å.). Det har været almindelig viden omkring Dorothea Af Brandenburg i lang tid, men det er først er nu det giver genklang i samfundet

og at det skaber ændringer (Jexen, 2021). Det er et eksempel på hvordan kvinden kan blive fjernet fra historien, men også et eksempel på hvordan hun kan skrives ind igen.

Kvinden skal skrives ind i historien, for at skabe en fælles historie i mellem kønnene, hvilket er vigtigt for at "*opnå ligestilling i vores tanker og handlinger*"(Jexen 2021, s. 7). Derigennem skal vi se at vores livsvilkår og samfund er historieskabte, hvilket er et mål for historieundervisningen (Børne- og undervisningsministeriet, 2019).

Historien om Dorothea af Brandenburg er et godt eksempel på hvorfor og hvordan fokuset på kvindens plads i historien, er væsentligt at beskæftige sig med, da det er vigtigt at kvinden er synlig i historien ligesom manden er det.

Afgrænsning og problemfelt

Dette bachelorprojekts omdrejningspunkt er på køn, der på grund af det stigende fokus i samfundet er væsentligt, at undersøge nærmere.

Carsten Jahnke, Mia-Marie Olesen, og Gry Jexen argumenterer for, hvorfor en undersøgelse af kvinden i historien er relevant. Jexens bogs pointer i forhold til kvindekønnets position i historien og det konkrete eksempel omkring Dorothea af Brandenburg, skabte for mig en interesse i historie som fag, i folkeskolen. Jeg ønsker derfor at undersøge undervisningsmaterialerne, for både at se om der er en repræsentation af begge køn, men også for at undersøge hvordan repræsentation af kvinder er. Derfor vil denne undersøgelse tage udgangspunkt i de vilkår historielæreren har, hertil fagets undervisningsmaterialer.

Denne undersøgelse er relevant, da en udfordring i undervisningsmaterialerne vedrørende kvindens position i historien, er en udfordring der kan påvirke undervisningen i historiefaget. Dertil kan brugen af undervisningsmateriale utilsigtet give undervisere og elever et ensidigt perspektiv på historien.

På baggrund af dette er det væsentligt, at undersøge vilkårene, for at skabe et overblik over hvordan repræsentationerne ser ud i dag. Derfor vil det være interessant, at analysere forskellige undervisningsmidler, da undersøgelsen kan bibringe hvilke perspektiver materialerne besidder. Dertil måtte jeg overveje hvilke materialer jeg ønskede at analysere på, for at for kunne opnå de bedste resultater. Dertil kom jeg frem til at arbejde med historiekanon, da det udover fagets mål, er de eneste obligatoriske emner - dette ville i den forbindelse give de bedste resultater. Historiekanon er 29 nedslag fra historien der skal præsenteres i undervisning i historie. Kanonen må ikke fylde mere end $\frac{1}{3}$ del af historieundervisning, og dertil kan jeg ikke vide hvor længe historielæreren bruger på de forskellige

punkter. Til gengæld vil jeg vide i min undersøgelse at det er punkter historielærerne vil berøre i undervisningen. Med de overvejelser ender jeg ud med to undersøgelsesspørgsmål der udgør min problemformulering:

Hvordan er køn repræsenteret i undervisningsmaterialerne der lægger sig op af det obligatoriske felt i historiefaget - kanonen. Og hvordan håndterer udvalgte underviser i historiefaget problematikken vedrørende kvindernes manglende plads i kanonen?

Metodiske overvejelser

For at undersøge og besvare min problemformulering har jeg taget udgangspunkt i forskellige metoder. Det valg har jeg taget for bedst muligt at kunne indsamle forskellig empiri, samt for at opnå den mest fyldestgørende undersøgelse. I de følgende afsnit vil jeg redegøre for mine metodiske overvejelser.

Læsevejledning

Bachelorprojekt har til formål, at anskueliggøre nogle af de udfordringer der er i undervisningen vedrørende historiekanon, og dertil det manglende kvindeperspektiv. Endvidere vil opgaven belyse, hvordan undervisere oplever det manglende kvindeperspektiv i historiekanon og i tilfældigt udvalgt undervisningsmateriale. Udfordringen vedrørende kanonens manglende perspektiv er relevant i lærergerningen, da udfordringen taler ind i folkeskolens fagformål, hvor der kræves at der undervises i ligestilling, frihed, samt dannes demokratiske medborgere. Disse krav kan ikke opnås, hvis undervisningen ikke tager udgangspunkt i begge køn, da det udelader væsentlige dele af historien.

Opgavens første del præsenteres mine metodeovervejelser, hvilket består af et undersøgelsesdesign, etiske overvejelser, metodevalg og afslutningsvis analysestrategi.

Opgavens anden del, vil jeg redegøre for begrebet *historiekanon*, og for begrebet køn. Disse begreber skal afklares da de er med til at definere nogle udfordringer der kan opstå i historiefaget, samt er begreberne med til at understøtte denne undersøgelse.

Opgavens tredje del, vil jeg med afsæt i analysestrategi "diskursanalysen", analysere det indsamlede empiri fra undervisningsmaterialerne og informanternes besvarelse. Analysen vil blive understøttet af teori, der tager udgangspunkt i strukturer i historiefaget og køn. Analysen vil tage afsæt i Norman Faircloughs tilgang *den kritiske diskursanalyse*, og i begreber af Ernesto Laclau og Chantal Mouffes.

Teorien vil sammen med det empiriske materiale fremhæve udfordringer vedrørende kvindekønns position i historiefaget.

Opgavens fjerde del består af en diskussion, hvor jeg med udgangspunkt i forskellige mennesker der har at gøre med historiefaget, vil diskutere hvad løsningen kan være på udfordringerne vedrørende historiekanonens position i historiefaget. Diskussionens omdrejningspunkt vil være udfordringerne vedrørende en unuanceret historiekanon.

I opgavens femte og sidste del, vil jeg ud fra mine empiriske fund konkludere at:

- Repræsentation af kvinden i undervisningsmaterialer til historiekanonens er manglende, og det samme ses i tilfældigt udvalgt historie materiale.
- Kvinden er de steder hun er repræsenteret i materialerne, ikke repræsenteret negativt. Hvilket taler ind i en diskurs, om at kvinden ikke er skrevet ud af historien, men at hun ikke har været markant nok i de historiefremstillinger historielærerne underviser i.
- Underviseren har ikke tid til at finde kvindeperspektivet frem, og bruger derfor allerede lavet undervisningsmateriale, der har det mandlige perspektiv.

De ovenstående konklusioner taler ind i nødvendigheden af at revurdere undervisningsmaterialerne så underviserne har mulighed for at undervise i kvindeperspektivet, uden at det bliver underviseren eget ansvar.

Undersøgelsesdesign

Dette undersøgelsesdesign tager afsæt i både den kvantitative og kvalitative metode, da de metoder bedst muligt belyser min problemformulering. I forhold til mit kvantitative perspektiv tager jeg udgangspunkt i undervisningsmaterialerne, der er baseret på historiekanonens 29 punkter, fra undervisningsplatformen Gyldendal.

Jeg har valgt at udforme dataen fra de 29 undervisningsmaterialer om til statistikker, med det formål, at skabe et overblik over datasættene. Jeg arbejder med billedtekst, brødtekst og begrundelsen til hvorfor de specifikke punkter er kanonpunkter.

I min kvalitative del af undersøgelsen har jeg udformet et spørgeskema. Efter jeg havde udformet spørgeskemaet sendte jeg det ud til fem informanter, som underviser i historiefaget i folkeskolen. Udgangspunktet for mit design, var at lave et kvalitativt interview med mine informanter. Mine informanter havde ikke tid eller mulighed for at deltage i et interview, derfor valgte jeg at gøre brug af et kvalitativt spørgeskema. Dette har jeg valgt da jeg stadig kan få historielærernes perspektiv på problemstillingen vedrørende kvinders repræsentation i historien. Der er ikke den samme mulighed

for at spørge ind til informanternes besvarelse, men i stedet har informanter tid til at overveje og begrunde deres besvarelser skriftligt.

Etiske overvejelser

I det følgende afsnit vil jeg redegøre for mine etiske overvejelser. Da jeg kontaktede mine informanter indhentede jeg samtykke, hvor informanterne er blevet gjort opmærksomme på hvad undersøgelsen skal bruges til, og at deres deltagelse er frivillig. De blev gjort opmærksomme på, at besvarelse ville blive brugt som citater i min opgave.

Jeg valgte først at informere dem om mit diskursive fokus efter besvarelsen, så det ikke kunne påvirke hvordan de skrev om emnet. Dertil informerede jeg dem igen om at de kunne trække deres besvarelse tilbage, og at det stadig var frivilligt, og at alle besvarelser ville blive anonymiseret(Kristensen, 2019). Denne information blev givet i mailkorrespondancen og var forklaret på det dokument indeholdende spørgeskemaet(Kristensen, 2019). Ingen af mine informanter trak deres besvarelser tilbage.

Mine informanter er valgt ud fra få kriterier, og dette kriterium er at de skal undervise i historiefaget i folkeskolen. Det har jeg valgt da jeg ikke ønsker at belyse hvilke slags historielærer der besvarer hvad, eller kunne lave karakteriseringer på baggrund af alder, køn, eller andet. I stedet ønsker jeg at arbejde med besvarelser ud fra et minimalistisk synspunkt.

Undersøgelsen er præget af subjektive holdninger, hvilket kan påvirke min undersøgelses validitet. Jeg forsøger at mindske dette ved at underbygge de resultater jeg får med forskellige kilder. Mine informanter arbejder alle på skoler i hovedstadsområdet, men dette har været tilfældigt. Jeg har ikke kun søgt efter informanter fra hovedstadsområdet, men det er de informanter der er vendt tilbage. Dette kan være en ulempe i min undersøgelse, da det kan påvirke resultaterne reliabilitet og validitet. Dette betyder at denne undersøgelse reelt kun kan sige noget om hovedstadsområdet og ikke resten af landet. En fordel er, at alle historielærerne er fra forskellige skoler, og dertil bliver resultaterne i højere grad generaliserende for hovedstadsområdet.

Empirisk materiale

Kvantitativ

Der skelnes mellem kvalitative og kvantitative metoder, når der skal laves en empirisk undersøgelse. I min undersøgelse har jeg valgt at tage udgangspunkt i begge metoder, da jeg med den kvantitative

metode kan få et overblik over kanonens repræsentation, og med den kvalitative metode kan gå i dybden med udvalgte kanon nedslag.

Den kvantitative metode rummer “*muligheder for resultater der kan måles og kvantificeres med tal.*” (Aarhus universitet, u.å). Det vil sige at den kvantitative metode i min undersøgelse kan bruges til at skabe et overblik over mine undervisningsmaterialer og til at sammenligne mine datasæt.

Anvendelsen af den kvantitative metode

Jeg vil i min undersøgelse, med den kvantitative metode, tage afsæt i statistikker over udvalgt data fra historiekanonens undervisningsmateriale. Statistikkerne sigte er, at have et fokus på kvinders repræsentation i undervisningsmaterialet.

Med den kvantitative metode kan jeg i opgaven skabe et overblik over historiekanonens 29 punkter, som der ellers ville være svære at bearbejde dybdegående. Overblikket og det dybdegående arbejde af mine data er med til, at besvare min problemformulering.

I opgaven vil jeg undersøge sammenhængen mellem kanonens punkter, men også se sammenhængen mellem kanonen og andet tilfældigt udvalgt undervisningsmateriale.

Det tilfældigt udvalgte undervisningsmateriale, laver jeg en statistisk analyse af, med det formål, at opkvalificere min undersøgelse. Det tilfældigt udvalgte undervisningsmateriale er fra samme undervisningsplatform ”Gyldendal” for at skabe validitet i undersøgelsen. Jeg kvalificerer undersøgelsen ved at bruge den komparative metode, ved at sammenligne kanonen med andet undervisningsmateriale, for at se om de samme udfordringer gør sig gældende eller om udfordringerne er knyttet særligt til historiekanonens.

Det betyder, at benyttelse af den kvantitative og den komparative metode er, at opnå et overblik over kanonens undervisningsmateriale på platformen Gyldendal.

Undervisningsmaterialet jeg har valgt, at benytte til min undersøgelse blev opdelt i tre kategorier; *Mennesker, Mand, Kvinde*. På baggrund af de tre kategorier valgte jeg, at definere de forskellige pronominer i yderligere tre kategorier. Konsekvenser af det valg var, at der opstod nogle udfordringer i forhold til at udgå tolkninger på visse ord, i forhold til hvilket køn de skulle defineres under.

For at gøre undersøgelsen så valid og transparent som muligt valgte jeg, at skrive ordene ind i de kategorier jeg har gjort brug af i min undersøgelse. Dette for at tydeliggøre hvilke ord jeg har taget med i min undersøgelse. Endvidere har jeg lavet en kolonne til de ord, der er fravalgt på baggrund af manglende mulighed for, at kønsbestemme dem. Et eksempel på dette er ordet *de*, der henviser til

nogle i teksten. Hvis ordet *de* skulle fremstå i undersøgelsen ville det kræve, at navigere i ordets brug i den gældende sætning, for at se hvem ordet refererer tilbage til. Konsekvensen ved dette ville være, at min subjektive holdninger ville få indflydelse på den pågældende tekst, og den inferens jeg har skabt. For at undgå sådan påvirkning, har jeg valgt ikke at bruge ordet i mine kategoriseringer.

Det er vigtigt i kategoriseringer, som senere hen skal bruges i mine statistikker, at være så objektiv som mulig, for at få så valide resultater som muligt. Resultaterne fra den kvantitative undersøgelse vil blive benyttet til, at kunne generalisere på undervisningsmaterialerne. Derfor er det væsentligt at mine subjektive holdninger og forforståelser ikke har en indvirkning.

Denne undersøgelse muliggør, at kunne se tendenserne i undervisningsmaterialet i forhold til hvor ofte kvinden bliver repræsenteret i undervisningsmaterialer vedrørende kanonen. I forhold til min undersøgelse kan den kvantitative metode ikke stå alene, da resultaterne skal underbygges og uddybes for at blive relevante. Ved brug af den kvantitative metode, står jeg tilbage med et resultat der besvarer hvor ofte kvinden bliver repræsenteret i undervisningsmaterialet, i forhold til manden. Det besvarer ikke problemformuleringen der søger at besvare, hvordan kvinder er repræsenteret i undervisningsmaterialet. Dette kræver en uddybning og det er derfor nødvendigt at gøre brug af den kvalitative metode. Dette gør jeg for at få et perspektiv på hvordan manden og kvinder bliver repræsenteret i undervisningsmaterialerne.

Kvalitativ

I denne undersøgelse, bliver den kvalitative metode brugt til at komme i dybden med både udvalgte kanonpunkters undervisningsmateriale, og ved at få en forståelse for underviseres holdninger til kvindens plads i historieundervisningen.

Med den kvalitative metode, er det vigtigt at være opmærksom på at det er en foranderlig og formelig viden, hvilket vil sige at rummet for personlig tolkning og vurdering er relativt stort (Ingemann, Kjeldsen, Nørup, & Rasmussen, 2022b, s. 45).

Jeg er interesseret i informanternes subjektive holdninger, og derfor skal jeg som undersøger være opmærksom på mine egne tolkninger af besvarelsene. Jeg har en forforståelse omkring emnet, og derfor er det væsentlig, at have for øje, at mine subjektive holdninger ikke påvirker resultaterne.

Ved brug af den kvalitative metode kan informanterne udfolde deres synspunkter. Det vil sige at jeg ved brug af den kvalitative metode kan blive opmærksom på andre nuancer og perspektiver, som jeg

ellers ikke ville have set. Jeg kan på den måde få tillagt en baggrund for de resultater, jeg har fået ved brug af den kvantitative metode.

Den kvalitative del af undersøgelsen vil tage udgangspunkt i en spørgeskemaundersøgelse, som er sendt ud til få udvalgte historielærere. Endvidere vil opgaven tage afsæt i en kvalitativ analysestrategi i form af diskursanalyse, der skal bruges til både at analysere på udvalgte kanonpunkters undervisningsmateriale, og informanternes besvarelse.

Det kvalitative spørgeskema

I undersøgelse har jeg udformet et kvalitativt spørgeskema, der er med til at belyse min problemformulering ved, at lade udvalgte historielærere komme med deres perspektiv på hvordan de håndtere udfordringen vedrørende kvinders manglende repræsentation i historieundervisningen. Problematikker som eksempelvis Jexen har gjort opmærksom på.

Ofte vil der i brugen af en spørgeskemaundersøgelse, gøres brug af den kvantitative metode, hvor der skal stilles konkrete spørgsmål, så besvarelsen til sidst kan kategorisere og omdannes til en statistik eller diagram (Mottelson & Muschinsky, 2020, s. 124).

En anden ting der adskiller den kvantitative spørgeskemaundersøgelse med den kvalitative, er at de som hovedregel skal indeholde et minimum af 100 respondenter, hvor den kvalitative ikke har et krav på antal af informanter(Mottelson & Muschinsky, 2020, s.124).

Jeg har valgt at bruge den kvalitative metode til mit arbejde med spørgeskemaet, da dette i højere grad vil give en besvarelse hvor historielærerne vil kunne give nuancer og perspektiver til min undersøgelse. I den kvalitative spørgeskema undersøgelse vil der være fokus på nuancerne i informanternes svar, og eventuelt lade respondenterne udfolde deres synspunkter og oplevelser(Mottelson & Muschinsky, 2020, s. 124-125). I min undersøgelse ønsker jeg ikke resultater jeg kan kategorisere og senere bruge i en statistisk, men derimod at få nogle perspektiver fra historielæreren omkring hvordan, de tænker kvinden ind i historiefaget, hvis de fokuserer på det.

Jeg har i min spørgeskemaundersøgelse taget udgangspunkt i spørgsmål, som lægger op til uddybende besvarelser, et eksempel på det kunne være:

“Har du et specifikt fokus, når du skal undervise omkring kvinder i historieundervisningen?

- Hvis ja, hvilket fokus,
- Hvis nej, Hvorfor ikke?”

Selve spørgsmålet er præcist, og kort formuleret, for at simplificere undersøgelsen. Jeg har valgt at lave uddybende korte underspørgsmål for at undgå en faldgrube hvor mine informanter har muligheden for blot at svare ja/nej på mine spørgsmål. Dette har jeg valgt for at få så nuanceret besvarelser som muligt.

Ydermere er mit spørgeskema opdelt i tre kategorier så det er tydeligt, hvad mit fokus er på de følgende spørgsmål. Hertil er kategorierne *historiekanonen*, *historiefagets formål*, og *køn*. De første to kategorier skaber rammerne for historiefaget i folkeskolen og den sidste kategori danner rammen for mit fokuspunkt i min undersøgelse.

Analysestrategi

Da jeg havde indsamlet mit empiriske materiale og skabt et overblik over mine datasæt ved brug af forskellige statistikker, kom jeg frem til at bruge en analysestrategi der kunne indsnævre mit fokus i opgaven og på den måde gøre det nemmere at tydeliggøre mine pointer i min analyse.

Min analysestrategi tager udgangspunkt i diskursanalysen. Jeg har valgt at benytte diskursanalysen som min analysestrategi, da jeg i min undersøgelse af kvinden i historien, er interesseret i hvordan kvinden bliver repræsenteret i sproget.

Mit teoretiske ståsted vil tage afsæt i fire udvalgte undervisningsmaterialer fra Undervisningsportalen "Gyldendal", der tager udgangspunkt i to kanonpunkter. Dette har jeg valgt at gøre, da det sammen med min indsamlede empiri har til sigte, at besvare min problemformulering. De to kanonpunkter er *Kalmarunionen*, og *Christian 4*.

Diskursanalysen tager udgangspunkt i analyse af sprog, hvor fokuset er på hvordan sproget skaber betydning. Det vil sige at sproget kun har betydning, da vi tillægger den en betydning. Den betydning sproget har, skal ses i kontekst med de samfundsmæssige rammer og de magtstrukturer der ligger bag. En fordel ved diskursanalysen er, at den forsøger at afdække hvordan samfundsmæssige og magtstrukturer fremstilles og kommer til udtryk i litteraturen (Ingemann, Kjeldsen, Nørup, & Rasmussen, 2022a, s. 131). Dette er en fordel da min undersøgelse søger, at afdække hvordan køn er repræsenteret i mit udvalgte undervisningsmateriale. Her vil fokuset være på, hvilke magtstrukturer og samfundsmæssige rammer, der kommer til udtryk i materialerne. Ydermere vil diskursanalysen kunne afdække hvordan mine informanter besvarer spørgsmålene omkring kvinder med udvalgte diskurser. Det er en fordel, da jeg kan bruge deres besvarelser som citater, men også kan afdække de bagvedliggende strukturer, der ligger til grund for besvarelserne.

En ulempe ved analysestrategien diskursanalysen er, at der er ikke er tale om en samlet analysetilgang, men derimod dækker det over mange forskellige tilgange. Derfor har jeg udvalgt specifikke tilgange, og teoretikere for at underbygge min analyse (Ingemann, Kjeldsen, Nørup, & Rasmussen, 2022a, s.131).

Jeg bruger Norman Faircloughs tilgang "den kritiske diskursanalyse". Tilgangen tager udgangspunkt i tre dimensioner; *Den lingvistiske analyse, den diskursive praksis, og den sociale praksis*. De to første dimensioner vil i min analyse blive understøttet af Ernesto Laclau og Chantal Mouffes begreber som defineres herunder.

Hegemoni dækker over en diskurs, der ubetinget er en vinder af en pågældende diskurs. Diskursen forstås som en sandhed, der er forskellige eksempler på ord med en hegemonisk diskurs, et godt eksempel på dette kunne være demokrati i den vestlige verden. Det er bredt accepterede at demokratiet er et positivt ladet ord, og det vi stræber efter at bevare og udbrede til andre samfund. Den hegemonisk diskurs i den vestlige verden, bliver hertil at demokratiet er det vi stræber efter (Ingemann, Kjeldsen, Nørup, & Rasmussen, 2022a, s. 137).

Modsat hegemoni er der begrebet antagonisme, som dækker over to diskurser der forsøger at bekæmpe hinanden for at blive den gældende forståelse (Ingemann, Kjeldsen, Nørup, & Rasmussen, 2022a, s. 139). Det vil sige, hvis der tales for at demokratiet skal fjernes, at det er frihedsberøvelse mm. laves der en antagonistisk diskurs.

Selve den diskursive analyse vil tage udgangspunkt i et nodalpunkt. Et nodalpunkt er fokuset for en tekst, og det en diskursanalyse vil have som omdrejningspunkt for selve analysen (Ingemann, Kjeldsen, Nørup, & Rasmussen, 2022a, s. 138). Et eksempel kunne i min undersøgelse være emnet for undervisningsmaterialet, eksempelvis Christian 4.. Der vil i nogle af analyserne være flere nodalpunkter, eksempelvis udvalgte aktører.

Dertil vil der tages udgangspunkt i en ækvivalenskæde vedrørende de specifikke nodalpunkter. En ækvivalenskæde dækker over de ord der bliver knyttet sammen med nodalpunktet. Nodalpunktet Christian 4. bliver ofte knyttet sammen med ordene; konge, krig, bygninger, ung, beundringsværdigt, denne ækvivalenskæde giver en positiv ladet diskurs af Christian 4. Denne diskurs bliver især positiv grundet ordet beundringsværdigt, da dette ord en flydende betegner. Flydende betegnere har til formål at styrke eller svække en diskurs (Ingemann, Kjeldsen, Nørup, & Rasmussen, 2022a, s.139).

Her vil jeg kunne lave en difference kæde, der har til formål at vise hvor nodalpunkterne skiller sig ad. Difference kæden vil således bestå af to ækvivalenskæder vedrørende samme nodalpunkt, der har to forskellige diskurser.

Til sidst er det begrebet modalitet, der dækker over forfatterens/afsenders relation til diskursen. Det er her hvor jeg kan undersøge om forfatteren har opbakning til diskursen. Eksemplerne er taget fra undervisningsmaterialet omkring kalmarunionen. Det kunne være en sætning som "*Så for adelen var unionen også en fordel*"(Gyldendal, u.å.c), ordet "også" tilslutter sig diskursen omkring kalmarunionen som en fordel.

Ved brug af denne analysestrategi kan jeg undersøge, hvordan forfatteren beskriver de udvalgte kanonpunkter, og dertil hvordan de beskriver kvinden i undervisningsmaterialerne, hvis en kvinde er nævnt i det udvalgte materiale.

Disse begreber vil blive anvendt til, at analysere teksterne i den lingvistiske dimension og den diskursive praksis. Faircloughs tilgang til diskursanalysen indeholder ikke nogle diskursanalytiske begreber, derfor kan Laclau og Mouffes begreber bruges som redskaber, til at åbne op for den lingvistiske og den diskursive praksis dimension.

Jeg har udarbejdet en model jeg kan bruge til, at påvise de forskellige diskursanalytiske redskaber, som jeg kan bruge i arbejdet med min empiri. Modellen bygger på Ernesto Laclau og Chantal Mouffes begreber hegemoni, nodalpunkter, ækvivalenskæder, antagonisme, flydende betegnelser, og modaliteter. (Ingemann, Kjeldsen, Nørup, & Rasmussen, 2022a, s. 139)

Den sidste dimension, den sociale praksis vil jeg ikke berøre i modellen. Den vil først komme til syne i min analyse, da den kommer frem når jeg analysere forholdet mellem diskursen, eller praksissen "teksterne" er en del af(Ingemann, Kjeldsen, Nørup, & Rasmussen, 2022a, s.135).

Både udvalgt undervisningsmateriale og informanternes besvarelse, vil blive analyseret med den udvalgte analysestrategi; diskursanalysen.

Teori afsnit

Køn

Opgaven vil tage udgangspunkt i den danske ordbogs definition af begrebet *køn*. Det indebærer den biologiske opfattelse af ordet køn som indebærer den genetiske beskrivelse via kønskromosomerne og anatomi(Den Danske Ordbog, u.å.). Det betyder, at denne opgave ikke beskæftiger sig med intetkøn eller andre kønsidentiteter. Dette valg er taget for at afgrænse og simplificere undersøgelsen.

Ydermere vil jeg bruge teksten "*Historiske perspektiver på køn*" af Marie-Louise Holm, Morten Hillgaard Bülow, og Anne Folke Henningsen. Artiklen giver perspektiver på den danske forskning i feltet "*herstory*". Artiklen tager afsæt i den politiske del af historiefaget, med fokus på hvem der sidder på retten til den legitime historie. Herstory blev i 1970'erne formuleret, som et modsvar til det mandlige perspektiv, der er blevet den legitime historie. Formålet med herstory er således at tilføje de manglende perspektiver i historien ((Holm, Bülow & Henningsen, 2018, s.5).

Ydermere tager Gry Jexen udgangspunkt i herstory i hendes bog "*Kvinde kend din historie*"(2021), der har til formål at fortælle kendte og ukendte kvinders historie, for at skabe ligestilling i historien(Jexen, 2021).

Disse forskellige perspektiver på køn vil være med til at nuancere min undersøgelse.

Historiekanonen

I det følgende afsnit vil jeg afklare begrebet *historiekanonen*, for at kvalificerer undersøgelsen vedrørende kvindekønns position i historiefaget, samt forklare kanonens position i historiefaget.

Historiekanonen blev implementerede i folkeskolen i 2009, og dertil fællesmålene for historiefaget. Det var imidlertid allerede i 1980'erne, at ideen til historiekanonen opstod. Bertel Haarder lancerede forslaget i 1980'erne og igen i midten 00'erne.

I midten af 00'erne var Haarders tanker omkring en historiekanon i højere grad i overensstemmelse med tiden. Der blev der udformet et udvalg, der skulle foreslå redskaber og tiltag der kunne styrke udviklingen af dansk kultur og kulturarv - her blev historiekanonen og begrundelsen for denne indføjte:

"Det er regeringens opfattelse, at elever i folkeskolen ikke i tilstrækkelig grad er fortrolige med fortællinger fra Danmarks historie(...). Som noget nyt vil regeringen indføre en historiekanon [...]." (Poulsen & Brunbech, 2016).

Historiekanonen skulle give eleverne en manglende historisk viden, samt styrke elevernes følelse af, at være del af et dansk fællesskab. Der kom 29 nedslag i historien, hvoraf en stor del af dem omhandlede dansk historie.

Efter nogle få justeringer blev kanonen en del af den nye læreplan for historiefaget, således faghæftet for historie.

Haarder havde stor indflydelse på rammerne omkring historiekanonen, og derfor er det ofte ham der står for skud, under debatten vedrørende kanonen.

Lene Rasmussen, som er tidligere formand for historielærerforeningen, beskyldte i 2008 Haarder for at være med til statsstyring af historieundervisningen i forbindelse med historiekanonens og dens obligatoriske punkter (Villesen & Andersen, 2008). Haarder var ikke enig med kritikken og kom med dette modsvar: *“Vi har altid haft undervisningsvejledninger, og jeg kan ikke se, at det her er så meget anderledes.”* (Villesen & Andersen, 2008). Da historiekanonens blev kritiseret svarede Haarder, at historiekanonens gjorde det samme som undervisningsvejledningerne, og brugte det som begrundelse for dens brugbarhed (Villesen & Andersen, 2008).

Disse argumenter vedrørende historiekanonens tyder på, at den fra 2009 og til i dag, har fået en mindre betydningsfuld plads i historiefagets faghæfte. I 2009 fyldte hvert punkt gennemsnitligt 151 ord, og i 2019 var dette indskrænket med næsten 50%, hvor antallet af ord i gennemsnittet er kommet ned på 78 ord.

På emu.dk står der følgende: *“Kanonpunkterne kan være med til at støtte elevernes kronologiske overblik og sammenhængsforståelse.”* (Emu.dk, 2022). Hvis man dykker ned i dette citat vil man lægge mærke til at *“elevernes kronologiske overblik og sammenhængsforståelse”* er en del af historiefagets fagformål, som det ser ud i dag. Dermed bliver fagets formål brugt som argument for historiekanonens.

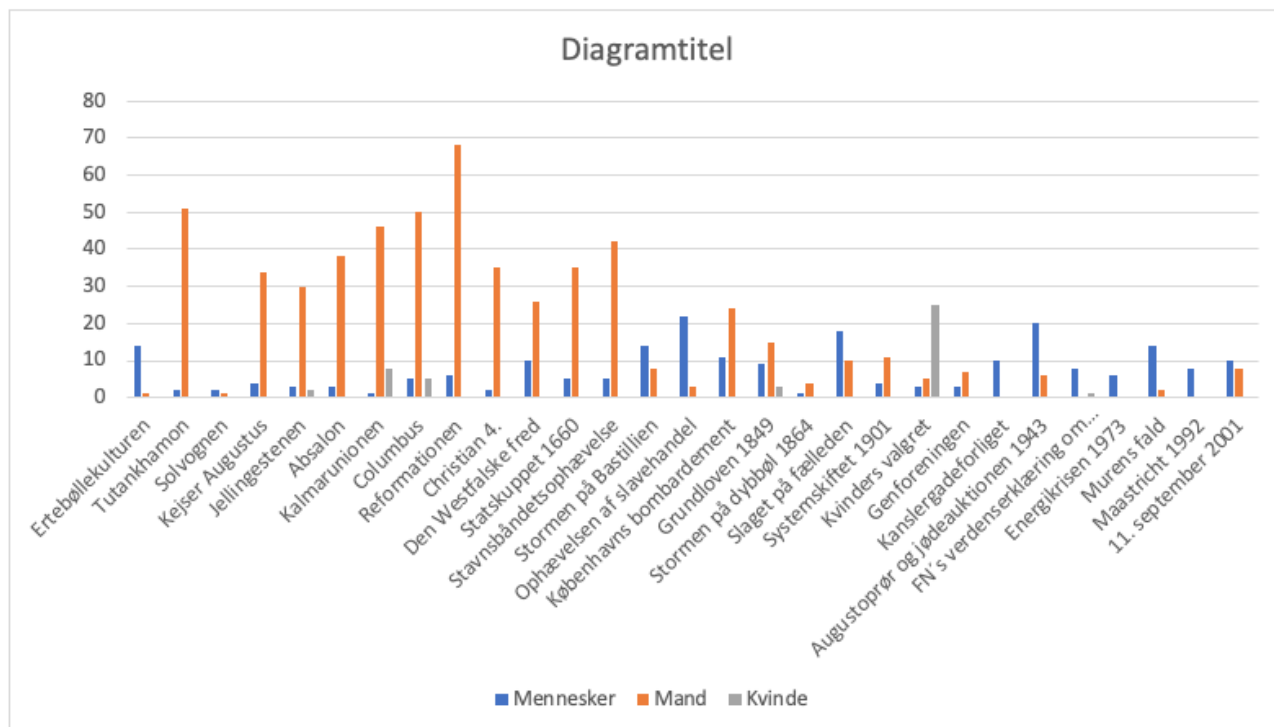
Analyse af undervisningsmaterialer

I det følgende vil jeg redegøre for de resultater jeg er kommet frem til via min undersøgelse. Den kvantitative del af undersøgelsen har medgivet et overblik over, hvordan repræsentation af køn ser ud i undervisningsmaterialerne. Her tages der udgangspunkt i det obligatoriske felt af historiefaget “kanonen”, samt andet udvalgt materiale, herunder sundhed og sygdom i middelalderen, Danmarks befrielse og fortid-nutid-fremtid. Dette er med til at besvare min problemformulering, da overblikket tilkendegiver, hvordan kønnenes repræsentation er fordelt i materialerne. Ydermere vil jeg i det kommende afsnit præsentere de resultater diskursanalysen har givet. Resultaterne er med til at besvare min problemformulering, da de giver en forståelse for repræsentationen af fordelingen i undervisningsmaterialerne, samt skabe en forståelse for informanternes perspektiv vedrørende kvindens plads i historiefaget.

Statistik

Følgende resultater, er med til at besvare min problemformulering ved at redegøre over kønnenes repræsentations fordeling i undervisningsmaterialerne. Jeg har placeret mine datasæt i en statistik:

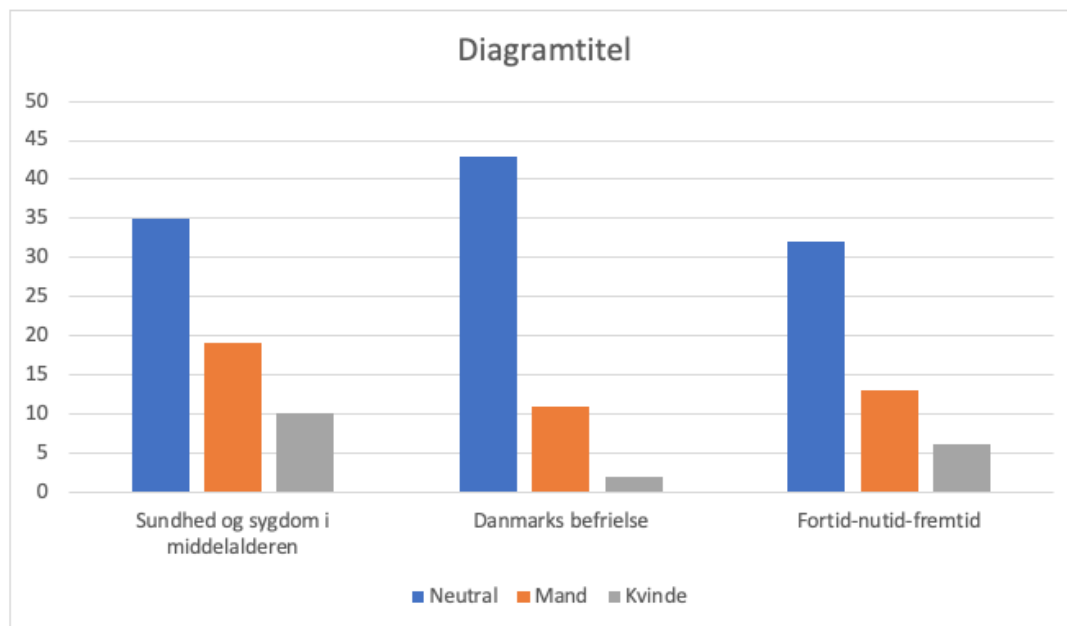

I undervisningsmaterialerne står der 224 ord, der kan kategoriseres i kategorien “mennesker”. Heraf er der ingen af datasættene, hvor kategorien “mennesker” ikke er repræsenteret. Det vil sige, at i optællingen og kategoriseringen var der i alle kanonpunkterne en repræsentation af ord, der repræsenterer mennesker generelt. Dette er en klar modsætning til kategorien kvinder, hvoraf 23 af datasættene ikke involverer kategorien kvinder. Kategorien “kvinden” bliver i de 6 datasæt repræsenteret 44 gange. Kategorien “mand” har 4 datasæt, hvor kategorien ikke er repræsenteret, til gengæld er de repræsenteret 224 gange i datasættene.

Det betyder, at gennemsnittet for hver kategori fordeler sig således:

- Mennesker bliver i gennemsnittet nævnt 7,7 gange i hvert undervisningsmateriale
- Kvinde bliver i gennemsnit nævnt 1,5 gange i hvert undervisningsmateriale
- Mand bliver i gennemsnit nævnt 19,3 gange i hvert undervisningsmateriale.

Denne kategorisering af ordene menneske, kvinde og mand i undervisningsmaterialet tydeliggør kvinders repræsentation i historiefaget. Når resultaterne fra historiekanonens sammenlignes med resultaterne fra det tilfældigt udvalgte undervisningsmateriale, opnås et andet resultat. Her er der i højere grad et fokus på kategorien mennesker, men stadig en ujævn fordeling af kategorierne manden og kvinden. Hvis man tager udgangspunkt i undervisningsmaterialerne bliver resultaterne således:

Kategorien “mand” er blevet indskrænket, i disse resultater, men der er stadig ikke et større fokus på kvinden i emnerne.

Det er interessant, at der ikke er kommet et større fokus på kvindens plads i historien, da der i 1970'erne kom et modsvar til det mandsdominerede felt historie, med herstory (Holm, Bülow & Henningensen, 2018, s. 5). Herstory understreger, at der i de sidste årtier har været et fokus på at få kvinden skrevet ind i historien, men at det i 2022 stadig ikke har fået helt fat på historiefeltet og dertil historieundervisningen. “I en dansk kontekst er dette forskningsfelt relativt lille og spredt, med det repræsenterer samtidig en mangfoldighed af temaer og tilgange(...)” (Holm, Bülow & Henningensen, 2018, s. 4). Konsekvensen ved dette er, at der stadig er forskel på køn i en dansk kontekst, og alligevel ser vi en fordeling af repræsentation af kvinden i historiematerialerne som minimale.

De to statistikker i undersøgelsen understøtter formodningen om, at der er en ujævn fordeling af køn i undervisningsmaterialerne, både i kanonen og i andet tilfældigt udvalgt materiale.

Diskursanalyse

I det følgende afsnit vil analysen af undervisningsmaterialer fremstå. Analysen vil tage afsæt i diskursanalyse, da det giver en mulighed for, at se nærmere på ord og dets betydning.

En diskursanalyse af udvalgte kanonpunkters undervisningsmateriale, kan tydeliggøre hvordan kvinden repræsenteret i kategoriseringerne. Heraf med et særligt fokus på om kategoriseringen er positivt eller negativ ladet. Med et udgangspunktet i materialet “Kalmarunionen”, er kategorien “kvinden” repræsenteret 8 gange i materialet, hvilket er en af de materialer hvor kvinden i høj grad er repræsenteret (Gyldendal, u.å.c).

Ved brug af mine resultater vedrørende undervisningsmaterialet "Kalmarunionen", kan jeg lave en ækvivalenskæden med de ord det bliver brugt vedrørende Margrete 1. Ækvivalenskæden bliver således: Ønskede, knytte, magt, dygtig, list, bestikkelse, trusler, mål, succes (Gyldendal, u.å.c). Ordene beskriver i høj grad en magtfuld kvinde - og med ord som mål, dygtig, og ønskede bliver det en positiv diskurs af Margrete 1. (Gyldendal, u.å.c). Diskursen bliver positiv, da en stor del af de flydende betegnelser, som mål, succes, og dygtig i forvejen har en positiv forståelsesramme. Denne forståelsesramme påvirker de andre ord i ækvivalenskæden, inklusiv de ord der ikke har en forhenværende diskurs. Det vil sige at Margrete 1., bliver beskrevet som en markant og magtfuld kvinde. Konsekvensen af dette er, at repræsentationen af kvinden i dette tilfælde er positivt. Dertil kan der udledes, at der ikke er en forhenværende diskurs, der gør at der implicit skrives negativt og mindre fyldstgørende omkring kvinden i undervisningsmaterialet. Hvis jeg skal sammenligne hende med Erik af Pommern som var konge på dette tidspunkt, er den eneste ækvivalenskæde vedrørende ham, konge, unionskonge, indkalde (Gyldendal, u.å.c). Det er langt færre tillægsord, og der bliver ikke brugt andre ord udover konge der henviser til hans magt, eller hans karakter. Dette betyder, at Margrete 1. er den styrende karakter for dette kanonpunkt, selvom hun kun er nævnt 8 gange. Det understøtter at kvinden, Margrete 1. bliver repræsenteret positivt, og hendes rolle i historien vedrørende kalmarunionen ikke bliver forringet.

Dette vidner om, at kvinden ikke er skrevet ud af historien, så meget som der er blevet valgt emner i kanonen, hvor kvindens rolle ikke har været markant nok, til at blive skrevet ind i materialet.

Beskrivelsen af Margrete 1. viser at kanonen til dels har et historisk kønsperspektiv. Endvidere er det relevant, at undersøge begrundelsen for Margrete 1. tydelige rolle i "Kalmarunionen", når kvinden udover dette næsten ikke er repræsenteret i de andre undervisningsmaterialer i kanonen.

Historikeren Jahnkes bud på dette er, at historikerne Huitfeldt fra 1500-tallet ikke brød sig om kvinder, og at han derfor med vilje skrev kvinderne ud af hans historiske fremstilling. Ydermere siger Jahnke: "*vi bygger hele vores hukommelse og vores historiske bevidsthed på Huitfeldt. Margrete var han nødt til at acceptere.*" (WhatMatters, 2020).

Jahnke mener, at Margrete 1. er en del af historien af nød, og ikke af interesse i at have hendes perspektiv med. Dette betyder, at hvis undervisningsmaterialerne byggede på Huitfeldts fremstilling af historien, kan det være grundlaget for hvorfor Margrete 1. er en del af emnet "Kalmarunionen".

Dette kan jeg ikke konkludere på, da der ikke er nedskrevet kilder eller metodegrundlag i undervisningsmaterialer, da de bygger på de eksisterende fremtrædende historiske fremstillinger.

Lærermidlernes mål er således ikke at skabe ny viden, men derimod at formidle allerede eksisterende viden. Konsekvensen af dette er, at der ingen faglig argumentation er for de fremstillinger underviserne benytter, som historisk viden (Hassing & Vollmond, 2017, s. 52).

Hvis Jahnke har ret i at Margrete 1. kun er en markant person i dag, grundet historikeren Huitfeldts manglende mulighed for at skrive hende ud af hans fremstilling af historien, vil det forklare diskursen og hendes plads i undervisningsmaterialet. Hvilket vil betyde i forhold til min problemformulering omkring kvindens plads i historien, at Margrete 1. er en undtagelse og derfor kan hun ikke bruges som forståelse for, hvordan diskursen er vedrørende kvindens plads i historien.

Dette betyder at kvindens mangelfuldhed i historien i dag, ikke er et direkte fravalg, men derimod bygger på en "tradition" fra de tidligere historikeres værker.

De såkaldte herstory-forskere, der kom til i 1970'erne, undersøgte den tidligere tradition vedrørende historieforskning og kom frem til følgende: "*Herstory-forskere har således påpeget, at de historier, der traditionelt er blevet fortalt inden for historieforskning, overvejende har repræsenteret interesser, der understøttede at mandligt, hvidt, heteroseksuelt, såkaldt rationelt middelklasse subjekt, både som centrum for den historie, der blev fortalt, og som den mest legitime producent af historiske viden*" (Holm, Bülow & Henningensen, 2018, s. 5). Hvis den førnævnte historieforskning bygger på et mandligt, hvidt, heteroseksuelt perspektiv, som den legitime historie, bliver læremidlerne således et produkt af dette, da læremidlerne bygger deres viden fra eksisterende faghistoriske fremstillinger (Hassing & Vollmond, 2017, s. 52).

Ydermere er der ingen argumentation i læremidlerne, hvilket gør at læremidlerne i høj grad bliver opfattet som fakta, i stedet for viden, eleverne skal stille sig kritiske over for. Sofie Hammerstrøm og Sofie Kümpel skriver følgende i deres artikel omkring historiekanonens "*Lærerstuderende: Reformere historiekanonens! Den dyrker heltefortællinger og mangler nuancer*" :

"Der skal ikke herske tvivl om, at undervisning i heltehistorier og den gode fortælling om Danmark er en vigtig del af historiefaget – men når vi underviser i 'augustoprør og jødeaktion', så bør vi også fortælle om de tyske flygtninge og tyskerpiger." (Hammerstrøm & Kümpel, 2021). Historiefaget skal bevæge sig væk fra den ensidige fortælling og det obligatorisk felt i historiefaget - eksempelvis emnet "augustoprør og jødeaktion" bør have flere perspektiver. Lige nu repræsenterer det emne ingen tal i kategorien "kvinde", til gengæld repræsenteres kategorien "Mand" 20 gange i undervisningsmaterialet. Det betyder, at tyskerpiger ikke er nævnt i dette undervisningsmateriale, hvilket taler ind i manglende nuancer i kanonen.

Den ensidige historie og dertil historieundervisning kan være med til at forklarer min indsamling af empiri fra historielærere, hvor der er en gennemgående forståelse vedrørende kvindens plads i historieundervisningen.

Informanter

I det følgende vil jeg analysere på mine informanternes besvarelse af mit spørgeskema, ved brug af diskursanalysen.

Hvis jeg gennem søger alle fem informanternes besvarelse, er der en gennemgående ækvivalenskæde i italesætning af, at få kvinden til at blive en del af historieundervisningen. Den ser således ud: forsøger, ønske, prøvede, opmærksom, forsøge.

Der er ord der lægger op til, at det ikke er en given virkelighed for historielæreren. Det er ikke et obligatorisk felt i historiefaget og dermed er det kun noget der forsøges implementeret. Ækvivalenskæden tydeliggør det generelle billede af resultaterne fra de fem informanter. Der er sætninger som: *“Jeg ville ønske, at jeg kunne sige, at jeg selv prøvede at finde et kvindeperspektiv”*(Se bilag 1, s. 32.), *“Jeg forsøger så godt, jeg kan”*(Se bilag 1, s. 32.) og *“Jeg forsøger at finde et kvindeperspektiv”*(Se bilag 2, s. 33). Det viser den ekstra forberedelse der er for underviseren, hvis de skal undervise i kvindeperspektivet. Det kræver at underviseren prøver, og er opmærksom på udfordringerne der kan være i undervisningsmaterialet.

Jexen forklarer nødvendigheden ved, at der bliver undervist i kvinden på lige fod med manden i historiefaget:

“Men skal vi opnå ligestilling i dag, skal vi også skabe ligestilling i vores historie. Vi skal forstå, hvor ligestilling problemerne stammer fra, og at vi stadig er udfordrede af historiske betingede mekanismer.”(Jexen, 2021, s. 8).

Dette taler ind i både folkeskolens formål og historiefagets fagformål. Eleverne skal via historieundervisning få en forståelse for egen identitet, og hvordan alle er historieskabte og historieskabende (Børne- og undervisningsministeriet, 2019). Disse mål kan ikke opnås, hvis der ikke er en forståelses for de mekanismer der har været med til at danne nutiden.

Det kræver at mænd og kvinder er oplyste om vores fortid, og som Jexen skriver, det kræver de oplyses om historien fra flere perspektiver.

Jeg spurgte mine informanter om, hvad de gør, når der ikke er et kønsperspektiv på den historie de underviser eleverne i. Her svarede informant 3 følgende: *“Så må man jo overleve uden. Altså*

selvfølgelig ville jeg ønske jeg havde tid og ressourcer til at sætte mig ned og lede efter det kvindelige perspektiv, men jeg vil hellere lægge min tid og ressourcer et andet sted ift. til undervisningen”(Se bilag 3, s. 34.). Det vil sige at underviseren ikke vælger at bruge den ekstra tid, som det ville kræve at grave kvindeperspektivet frem. Dette udsagn kan have flere forståelser - det jeg fokuserer på er, at informanten vælger at skrive *“Så må man jo overleve uden”*”(Se bilag 3, s. 34). Dette giver en forståelse af, at underviseren ikke ser det som en væsentlig problematik.

Den samme underviser nævner emnerne kvinders stemmeret og kvinders internationale kampdag, som to eksplicite emner der omhandler kvinder, som en del af informantens undervisning. Dette giver en forståelse for, at kvinden ellers ikke er relevant, at have et fokus på. Informant 3 skriver ydermere: *“Jeg inddrager det kun hvis jeg kan finde undervisningsmateriale på det.”*”(Se bilag 3, s. 34). Hvilket igen går tilbage til de undervisningsmaterialer, der læner sig op af den heterogene forståelse af historien.

Dette betyder for denne undersøgelse, at der er en vedholdende diskurs i undervisningen, omkring hvilke emner kvindeperspektivet kan benyttes. De andre informanter havde de selvsamme emner på listen over, hvornår de underviste i kvindeperspektivet eksplicit. Nogle af listerne var mere fyldestgørende ved, da de beskæftigede sig med kvinderne i Sønderjylland, dronninger, og metoo-bevægelsen. Resultatet bliver imidlertid den samme, nemlig at underviseren ikke håndterer udfordringen vedrørende det manglende kvindeperspektiv, men i stedet videreformidler en forståelse af et kvinden kun skal repræsenteres i relevante emner. Manden derimod bliver automatisk repræsenteret i undervisningsmaterialerne. Et godt eksempel på dette ville være, at undervisningsmaterialet vedrørende *“Ertebøllekulturen”*, hvor kategorien *“manden”* bliver repræsenteret én gang, i kontekst af at være jæger, på trods af at der ingen direkte kilder er på at manden var jæger (Gyldendal u.å.b). Det viser en automatisk repræsentation af manden, hvor kvinden ikke er synlig.

Informant 2 skriver *“Jeg forsøger at finde et kvindeperspektiv, men det er ikke altid jeg har tid til det”*”(Se bilag 2, s. 33). Ordene *forsøger* og *ikke altid*, er relevante i denne sætning, da det igen påviser en virkelighed, hvor kvinden skal findes frem i historien, hvor manden bare er til stede i den. Dertil er der forskere der har forsøgt, at gøre op med dette, i forskningens metoden *“herstory”*. (Holm, Bülow & Henningensen, 2018, s. 5-6).

Det handler i høj grad om, at de undervisningsmaterialer der er i historiefaget, har det mandlige perspektiv og derfor er det let tilgængeligt, at undervise i dette. Det betyder ikke, at det mandlige perspektiv i højere grad er den legitime historie, det betyder at undervisere som informant 2, ikke har tid

til at finde de andre perspektiver frem og derfor underviser i det materiale, der allerede er blevet fremstillet. Dette giver en udfordring for formidlingen af viden, da eleverne kan få en forståelse om, at kvinden kun har været en del af historien i de emner.

Informant 4 skriver: "*Jeg ligger et kønsperspektiv der hvor det er relevant og hvor kvinden har været fremtrædende eksempelvis med kvinders stemmeret*"(Se bilag 4, s. 35). Dette stemmer overens med en diskurs, hvor kvindens manglende plads i andre historiske emner, begrundes med at kvinden ikke har været til stede eller haft en markant rolle. Denne diskurs er mangelfuld, da der eksempelvis ses med Dorothea af Brandenburg, at kvinden har haft en markant rolle i historien, der imidlertid ikke er blevet skrevet ind.

Informant 4 skriver: "*Manden har i de tidligere perioder været mere fremtrædende og derfor er der større fokus på manden*"(Se bilag 4, s. 35). Denne diskurs bygger på de fremstillinger historikere har lavet. Således har manden ikke "været mere fremtrædende", men er senere hen blevet gjort mere fremtrædende af de historikere der har lavet fremstillingen.

Informant 5 skrev: "*Jeg prøver at inkludere kvinder og deres historie i hvert emne jeg underviser i.*"(Se bilag 5, s. 36.). Her er det igen relevant, at påpege ordet prøver, som igen laver en diskurs omkring det ikke er den givne virkelighed underviserne, underviser i. Dette understøtter formodningen omkring, at det i højere grad bliver historielærerens eget ansvar at finde disse perspektiver.

Informant 5 skrev yderligere: "*Jeg prøver i så vidt udstrækning som jeg kan.*"(Se bilag 5, s. 36). Hvilket igen understreger pointen vedrørende, at det er historielærernes eget ansvar, at afdække det manglende kvindeperspektiv i historiefaget, samt at kvindens plads i historieundervisning er afhængig af underviserens muligheder for at bibringe andre perspektiver.

Informant 1 skriver: "*Jeg ville ønske, at jeg kunne sige, at jeg selv prøvede at finde et kvindeperspektiv, men når historien er skrevet af mænd, og den historie jeg selv er blevet undervist i sjældent, har haft et kvindeperspektiv, så skal jeg virkelig huske mig selv på at være opmærksom på kvinderne i historien.*"(Se bilag 1, s. 32).

Det er derfor vigtigt, at undervisningsmaterialerne understøtter kvindens rolle i historien, da historieunderviserne har modtaget den samme mangelfulde undervisning på dette punkt, og har derfor svært ved både at se problematikkerne, men også ved at gøre noget ved det. Hvis underviseren aldrig har modtaget undervisning omkring kvindens rolle i historien udover kvinders stemmeret og kvindekampen, kan det være vanskeligt, at se hvor der ellers skal undervises i kvindens rolle i historiefaget.

Informant 1 skriver ydermere, at personen ikke selv forsøger, at finde et kvindeperspektiv på historien. Informant 1 skriver, at det næste forløb der skal undervises i vil tage udgangspunkt i Gry Jexen's bog "Kvinde kend din historie", så undervisningen kan tage udgangspunkt i de mindre historier (Se bilag 1, s. 32).

Diskursen i informanternes besvarelser er genkendelige, og historie underviserne forsøger ikke at skrive kvinden ud af historieundervisningen. De bruger de materialer og perspektiver der allerede er til stede i historiefaget.

Undervisningsmaterialer

Besvarelserne fra underviserne omkring brugen af undervisningsmaterialer understreger den udfordring der knytter sig til historiekanon, der går ud over kønsperspektivet i materialerne.

Undervisningsmaterialet vedrørende kanonpunktet Christian 4. er lidt mere alsidig, men taler ind i udfordringen vedrørende manden, som centrum for den historiske fortælling (Holm, Bülow & Henningsen, 2018, s.5). Den alsidige fortælling om Christian 4. kan kategoriseres i to ækvivalenskæder - en difference kæde:

<ul style="list-style-type: none"> • Konge, kendt, krig, moderne, storhedstid, opført, personlige præg, indtægter, bekæmpe, deltog, positivt, nationalhelt, initiativer, byggerier (Gyldendal, u.å.a)	<ul style="list-style-type: none"> • konflikter, modstand, krigen, angribe, uvenner, kostede, tabte, kritisk, katastrofale krige, ansvarlig, økonomisk krise, fatale, involveret (Gyldendal, u.å.a)
--	--

Det er to meget forskellige diskurser og forståelser vedrørende Christian 4. Det positive bliver stadig vægtet højest, med ord som opført, indtægter, bekæmpe, og initiativer.

Dette er interessant da begrundelsen for Christians 4. som kanonpunkt tager udgangspunkt i, at han før i tiden blev repræsenteret overordentligt positivt, men at nu er vurdering af ham mere nuanceret og kritisk blandt andet fordi han fik Danmark involveret i katastrofale krige (Gyldendal, u.å.a). De skriver det således i materialet: "vurderinger af historiske personer og begivenheder ændrer sig i tidens løb." Materialet bliver afsluttet med: "Christian 4. er også kendt for de mange byggerier, han tog initiativet til – og som man kan se den dag i dag." (Gyldendal, u.å.a). Dette gør, at materialet slutter af på en positiv note, selvom der blev præsenteret to modstræbende diskurser omkring ham. Ydermere bliver der henvist til hans bygninger, der også har fået en positiv diskurs i materialet med

en ækvivalenskæde bestående af: Udsmykningen, Hollandsk renæssancestil, personlige præg, kunstnere, bygningsværker, byggerier (Gyldendal, u.å.a). Det vil sige for et kanonpunkt der begrundes med, at man kan se er vurderingen af Christian 4. ikke blevet helt så nuanceret og kritisk.

Delkonklusion

De seneste år er der kommet et øget fokus på repræsentation af kvinder i et nutidigt og historisk perspektiv. Kvinder er underrepræsenterede i historien, og dertil er det blevet og bliver stadig forsket i området "herstory". Det vil sige, at der er faghistoriske fremstillinger, at tage fat på for at udarbejde mere undervisningsmateriale med fokus på kvinden.

Selve historiekanonens har ikke fravalgt kvinden, på baggrund af at det er en kvinde. Dette kan ses de få steder, hvor kanonen beskæftiger sig med kvinden, da diskursen er positiv og beskrivende. Udfordringen er, at kanonen bygger på den dominerende historieforståelse, som bygger på det heteronome, hvide, mands perspektiv (Holm, Bülow & Henningensen, 2018, s. 5). I min undersøgelse, er den største og væsentligste udfordring, at det er de eneste obligatoriske emner i historiefaget, hvilket giver en forståelse af at disse emner er ekstra relevante, selvom de stadig kun må fylde maks. 1/3 del af historieundervisningen. Det vil sige, at kanonpunkterne stadig får givet en mening og en betydning for historien, som kvinden i historiefaget ikke har fået. Hvilket der kan ses på historielærerens besvarelse, hvor ordene som prøver og forsøger var de gældende i forståelsen vedrørende af, at få kvinde perspektiv med i historiefaget.

Diskussion

Mine resultater vedrørende historiekanonens, ender ud i en problematik, angående hvilken plads kanonen skal have eller ikke skal have i historiefaget. Dette udmøntes i en diskussion om, hvorvidt udfordringen ligger i det manglende kvindeperspektiv i kanonen, eller i selve kanonens obligatoriske indhold.

Christina Louise Sørensen og Jens Aage Poulsen skrev en artikel "*Køn og seksualitet som emne i historie?*" (2018) på platformen "*Historie lab*". De kommer med argument for undervisningen i køn og seksualitet: "*Det er nemlig ikke som de gode gamle dage for fx 100 år siden - faste og entydige forståelser af køn og seksuelle normer, som børn og unge socialiseres ind i*" (Sørensen & Poulsen, 2018). Dette betyder, at tiderne har ændret sig, og dertil de kulturelle forhold i samfundet. Denne ændring har skabt et større fokus på kønsidentiteter i samfundet, men ikke i selve historiefaget. Historiekanonens blev i 2015 taget op til revurdering, hvor de løste den fra sit krav om kronologisk

undervisning. Selve punkterne i historiekanonen blev ikke ændret (Hammerstrøm & Kümpel, 2021). Cecilie Hammerstrøm og Sofie Kümpel stiller sig undrende over for dette: *“Når det vurderes, at kanonen ikke fungerer efter hensigten, og at punkterne ikke længere skal undervises i kronologisk rækkefølge, vækker det stor undren hos os, at man ikke tager punkterne op til revidering.”* (Hammerstrøm & Kümpel, 2021). Forståelserne omkring køn, og seksualitet har udviklet sig, de seneste år, hvilket taler ind i at kanonen måske ikke længere er tilpasset samfundets behov.

Sørensen og Poulsen definerer denne ændring i samfundet som en nødvendighed, at forholdes sig til: *“I det hele taget er relation mellem kønnene herunder seksualitet(...)noget, som unge må forholde sig til”* (Sørensen & Poulsen, 2018). Dette gør at det er nødvendigt for folkeskolen, at forholde sig til kønsperspektivet, da formålet med folkeskolen at forberede eleverne til at tage del i det danske samfund, samt de aktuelle samfundsmæssige og kulturelle forhold (Børne- og undervisningsministeriet, 2019).

Således bliver undervisningen i kvindeperspektiver, betydningsfuldt da det taler sammen med, både folkeskolens formålparagraf og historiefagets mål,

Der står i læseplanen for historiefaget: *“Tolerance og accept af, at der kan være flere gyldige fortolkninger af fortiden, forståelser af nutiden og forventninger til fremtiden, er kendetegnende for en historieundervisning, der understøtter demokratisk dannelse.”* (Børne- og undervisningsministeriet, 2019). Det vil sige at undervisning i historie forventes at have forskellige perspektiver, der vil lære eleverne tolerance, og understøtte fagformålene for historiefaget.

Lever kanonen i dens form, op til disse mål?

Historielærer Bjarke Kristensen mener, at kanonen er et politisk værktøj der har til formål, at understøtte en udvalgt fortælling omkring Danmark. Kristensen formulerer dette i hans artikel: *“Drop den politiske historiekanon. Den er ikke et fagligt projekt”* (2021): *“Det er (...) meningen, at vi skal stå tilbage og sige, at vores samfund i dag står på skuldrene af beundringsværdige beslutninger og udviklingsprocesser fra fortiden.”* (Kristensen, 2021). Det lever således ikke op til fagformålene, der har afsæt i den perspektivrige historie.

Kanonen består af et punkt der er dedikeret til “kvindehistorien”, som består af kvinders valgret. Dette betyder, at ingen af punkterne i kanonen i sig selv består af køn eller seksualitets perspektiver, på trods af det voksende fokus på disse. Med dette skal det tilføjes, igen at kanonen i 2015 blev revurderet, hvor disse perspektiver allerede havde stor betydning i samfundet (Sørensen & Poulsen, 2018).

Hammerstrøm og Kümpel ønsker en revurdering af historiekanonen, hvor punkter som "Kvindes valgret" bliver udfoldet med perspektiver, som fx de kampe der lå før og efter indførelsen af valgretten (Hammerstrøm & Kümpel, 2021). De ønsker at nuancer og dertil forskellige perspektiver skal inddrages i historiekanonens for, at give eleverne et så helstøbt billede af dansk historie (Hammerstrøm & Kümpel, 2021). De mener derfor at kanonen skal revideres, så den bliver repræsentativ og nuanceret (Hammerstrøm & Kümpel, 2021).

Kristensen mener modsat, at kanonerne ikke kan blive repræsentativ, da han er af den holdning, at en revurdering af historiekanonens bare ville være et andet politisk synspunkt og: "*ens politiske ståsted vil være definerende for hvilke punkter, man mener der skal stå på listen.*" (Kristensen, 2021). Derfor argumenterer Kristensen imod kanonen, da den altid vil være et politisk værktøj i stedet for at fagligt værktøj (Kristensen, 2021).

Kristensen, Hammerstrøm og Kümpel argumenterer for behovet for, at eleverne gennem historieundervisning skal lære, at navigere i et komplekst samfund, hvilket historiekanonens ikke lever op til med kanonernes forsøg på at fremtøne særlige holdninger og moralske overbevisninger (Kristensen, 2021).

Sørensen og Poulsen definerer behovet for at nuancere historieundervisning med citatet: "*Det forudsætter, at aktuelle samfundsmæssige og kulturelle forhold - og derfor også køn og seksualitet - må være genstandsområde.*" (Sørensen & Poulsen, 2018). Hvilket betyder at køn og seksualitet skal indgå i historiefaget.

Delkonklusion

De følgende perspektiver taler ind i en forståelses kamp i historiefaget. En kamp der både tager udgangspunkt i historiekanonens og dens plads i historiefaget, samt behovet for kvindeperspektivet i historiefaget. Der er fra mange side et kald på forandringer i faget.

I min undersøgelse er målet ikke at opnå konkrete svar, da min problemformulering søger forskellige argumenter og nuancer på emnet.

Endvidere kan jeg med min undersøgelse medgive, at det opleves som nødvendigt at reflektere og vurderer historiekanonens. Om denne forandring består af en revurdering eller en afskaffelse, er der både argumenter for og imod, men forandringen er nødvendig for at være repræsentativ.

Konklusion

Konklusionen på min undersøgelse tager først udgangspunkt i repræsentationen af køn i historieundervisningen og dernæst hvordan en række undervisere håndterer kvinders manglende plads i historiefaget.

På baggrund af mit empiriske materiale og mit teoretiske afsæt bliver det tydeligt at repræsentationen af køn er fordelt ujævnt i undervisningsmaterialerne generelt, herunder især i historiekanon. De steder, hvor kvinden er repræsenteret i materialerne, bliver de inkluderet på lige fod med manden. Kvinden er imidlertid kun repræsenteret i 6 datasæt ud af 29 i historiekanon.

I besvarelserne fra underviserne bliver det tydeligt at den mangelfulde repræsentation af kvinder i historien og undervisningsmaterialerne får indflydelse på undervisningen. Dette skyldes at underviserne bruger materialer, hvor skævvridningen af repræsentationen af kønnene ikke er blevet anset som problematisk. Alle informanternes besvarelser lægger sig op af udfordringerne ved at finde kvindeperspektiverne, da de alle tilkendegiver at de "prøvede" at undervise i begge perspektiver. Dette understreger at kvinde perspektiverne ikke i samme grad er tilgængelige og at det derfor er sværere at undervise i de kvindelige perspektiver. Besvarelserne fra underviserne bekræfter at der er en reel udfordring med at inkludere begge perspektiver i undervisningen. For underviserne handler det ikke om at skrive kvinden ud af historieundervisningen, men hvor det mandlige perspektiv er velbeskrevet, er det i højere grad en udfordring at inkludere kvindeperspektivet. Dette skyldes at det stiller store krav til underviserens forberedelse, da disse perspektiver ikke på samme måde er tilgængelige og dermed reproduceres perspektiverne, hvor kvindens rolle er langt mindre fremtræden.

Historiekanonens formål er givetvis ikke at fravælge kvindens perspektiv i historiefaget men også den bygger på de tidligere historiske fremstillinger, hvor manden er blevet fremhævet. Dette betyder at selvom formålet ikke har været at fjerne kvinden fra historien, og dertil historiefaget, er det konsekvensen af disse valg. Derfor er det nødvendigt at nytænke historiefaget og dertil historiekanon for at skabe ligestilling i historiefaget.

Litteraturliste

Aarhus Universitet (u.å.). Kvantitativ metode. Lokaliseret d. 12. december 2022 på:

- [kvantitativ-metode](#)

Børne-og Undervisningsministeriet(2019). Historie - Faghæfte 2019. Lokaliseret d. 13 november 2022 på:

- https://www.emu.dk/sites/default/files/2020-09/Gsk_faghæfte_historie.pdf

Dahlerup, D. (2021). Ligestilling. Lokaliseret d. 12. november 2022 på:

- <https://denstoredanske.lex.dk/ligestilling>

Den Danske Ordbog (u. å.). Køn. Lokaliseret d. 12. november 2022 på:

- [ordbog](#)

Emu.dk (red)(2022). Historiekanonen. Lokaliseret d. 12. november 2022 på:

- <https://emu.dk/grundskole/historie/kanon/historiekanon>

Gyldendal, (u.å.a). Christian 4. Lokaliseret d. 12. december 2022 på:

- [christian-4](#)

Gyldendal, (u.å.b). Indledning. I *Jægerstenalderen*. Lokaliseret d. 23. november 2022 på:

- <https://historie3-6.gyldendal.dk/forloeb/jaegerstenalder/kapitler/indledning>

Gyldendal (u.å.c). Kalmarunionen. Lokaliseret d. 12. december 2022 på:

- <https://historie.gyldendal.dk/kanon/kalmarunionen>

Hammerstrøm, C. & Kümpel, S. (2021). Lærerstuderende: Reformen historiekanonen! Den dyrker heltefortællinger og mangler nuancer. Lokaliseret d. 12. december 2022 på:

- <https://skolemonitor.dk/debat/art8123410/Reformer-historiekanonen-Den-dyrker-heltefortællinger-og-mangler-nuancern>

Hassing, A & Vollmond, C. (2017). Hvordan fremstiller man historie? I *Fra fortid til historie: Historiefagets identitet og metoder* (52-71). København: Columbus

Holm, M., Bülow, M. H., & Henningensen, A. F. (2018). Indledning: Historiske perspektiver på køn. *Kvinder, køn & forskning*, 27(4), 3-11. Lokaliseret d. 12. december 2022 på:

- <https://doi.org/10.7146/kkf.v27i4.111696>

Ingemann, J. H., Kjeldsen, L., Nørup, I., og Rasmussen, S. (2022a). At analyserer dokumenter -strategier og fremgangsmåder. I *Kvalitative undersøgelser i praksis* (s. 109 - 148). Frederiksberg: Samfundslitteratur

Ingemann, J. H., Kjeldsen, L., Nørup, I., og Rasmussen, S. (2022b). Kvalitative metoder - Hvad er meningen?. I *Kvalitative undersøgelser i praksis* (s. 33 - 66). Frederiksberg: Samfundslitteratur

Jexen, G. (2021). Kvinde kend din historie - Spejl dig i fortiden. København: Gyldendal Nonfiktion

Kristensen, B. (2021). Debat: Drop den politiske historiekanon. Den er ikke et fagligt projekt. Lokaliseret d. 12. november 2022 på:

- <https://skolemonitor.dk/debat/art8150146/Drop-den-politiske-historiekanon.-Den-er-ikke-et-fagligt-projekt>

Kristensen, C. J. (2019). Forskningsetik i samfundsvidenskaberne I *Metoder i samfundsvidenskaberne*(s. 77 - 94). Frederiksberg: Samfundslitteratur

Københavns universitet (u.å). Historie. Lokaliseret d. 15. november 2022 på:

- <https://om.ku.dk/profil/historie/>

Mottelson, M. & Muschinsky, L. J. (2020). Undersøgelser - Videnskabsteori og metode i pædagogiske studier. København: Hans Reitzels Forlag

Olesen, M. (2019). Københavns universitet skriver sin historie om: Blev grundlagt af en kvinde. Lokaliseret d. 15. november 2022 på:

- <https://uniavisen.dk/de-har-vidst-det-i-100-aar-men-foerst-nu-skriver-koebenhavns-universitet-sin-historie-om-blev-grundlagt-af-en-kvinde/>

Poulsen, J. A. & Brunbech, P. Y. (2016). Hvad er det sket med kanonen?. Lokaliseret d. 12. november 2022 på:

- <https://historielab.dk/hvad-er-der-sket-med-kanonen/>

Reeves, L. (2022). Tax industry sees progress in gender equality, but barriers remain. Lokaliseret d. 3. Januar 2023 på:

- [tax-industry-sees-progress-in-gender-equality-but-barriers-remain](https://www.bbc.com/news/business-61888888)

Sørensen, C. L. & Poulsen, J. A. (2018). Køn og seksualitet som emne i histoire. Lokaliseret d. 12. november 2022 på:

- [koen-seksualitet-emne-historie](https://www.historielab.dk/koen-seksualitet-emne-historie)

Undervisningsministeriet (2009). Lokaliseret d. 13. november 2022 på:

- http://www.historieweb.dk/cms/upload/news_89_8028.pdf

Villesen K. & Andersen N. T.(2008). Han styrer historieundervisningen. Lokaliseret d. 12 november 2022 på:

- <https://www.information.dk/indland/2008/04/styrer-historieundervisningen>

WhatMatters (2020). 6. Dorothea af Brandenburg: Den behårde forhandler. Lokaliseret 23 november på:

- https://natmus.dk/fileadmin/user_upload/Editor/natmus/Vores_Tid/Magtens_Kvinde_6._Dorothea_af_Brandenburg_Den_benhaarde_forhandler.pdf

Bilag

Bilag 1. Informant 1.

Fagformål	
I hvor høj grad er fagets fagformål styrende for din undervisning? De er ikke styrende - jeg kigger meget sjældent på dem.	
Historiekanonen	
<ul style="list-style-type: none"> - Hvordan implementerer du historiekanonen i din undervisning? (hvor meget fylder den?) Historiekanonen er ikke styrende for min undervisning. Jeg udvælger de emner og forløb, som jeg finder relevant for eleverne. I år lavede jeg fx min årsplan i historie før, at jeg kiggede på fagformål og historiekanonen, men heldigt for mig så er en del af emnerne på kanonlisten.	
Køn	
Hvornår arbejder i eksplicit med køn i din historieundervisning? <ul style="list-style-type: none"> - Hvilke emner bruger du til at arbejde eksplicit med kvinder? Vi har arbejdet med Feminisme som et tværfagligt emne i historie og samfundsfag. Her har vi arbejdet med kvinders stemmeret, fri abort, ligeløn, #metoo og sexisme. - Ligger du kønsperspektivet hen over noget ældre historie? (hvis ja hvilke specifikke emner?) (Hvis nej, Hvorfor ligger du ikke noget kønsperspektiv på noget ældre historie?) Jeg forsøger så godt, jeg kan. Fx da vi arbejdede med 1. verdenskrig, der havde vi også et fokus på de kvinder i Sønderjylland, der overtog mændenes arbejde, når de skulle i krig. - Hvis der ikke er et kvindeperspektiv på det emne du underviser i, hvad gør du så? Jeg ville ønske, at jeg kunne sige, at jeg selv prøvede at finde et kvindeperspektiv, men når historien er skrevet af mænd, og den historie jeg selv er blevet undervist i sjældent, har haft et kvindeperspektiv, så skal jeg virkelig huske mig selv på at være opmærksom på kvinderne i historien. For de er der jo. Det er en konstant læring. Jeg snakker dog løbende med mine elever om netop dette problem med, at kvinder fylder alt for lidt i vores historiebøger. Jeg er også i gang med at planlægge et forløb om historiske kvinder med udgangspunkt i Gry Jexens bog, <i>Kvinde kend din historie</i>. - Har du et specifikt fokus, når du skal undervise omkring kvinder i historien (Hvis ja, hvilket fokus) Indtil videre har mit fokus primært været på de kvinder, der har kæmpet for kvinderettigheder gennem historien. Men jeg vil klart forsøge at undervise mere bredt om kvinders betydning i historien og også fortælle om nogle af de "mindre" historier om kvinder – også om de kvinder der i dag ikke ses som "helte", men stadig har haft en betydning.	

Bilag 2. Informant 2.

Fagformål	
I hvor høj grad er fagets fagformål styrende for din undervisning? - Jeg forsøger at udarbejde min undervisning, så den er tilpasset fagets fagformål. Det er forskelligt hvor meget målene fylder, i min undervisning, men jeg forsøger at bruge dem som pejlemærker.	
Historiekanonen	
Hvordan implementerer du historiekanonen i din undervisning? (hvor meget fylder den, og hvor meget tænker du over at den skal repræsenteres i historieundervisningen?) - Jeg bruger de forskellige undervisningsplatforme for at blive inspireret til hvordan jeg kan undervise i kanonen. Men helt ærligt er det ikke det jeg bruger mest energi på, og det bliver ofte noget hvor jeg bruger allerede udarbejdet materiale.	
Køn	
Hvornår arbejder i eksplicit med køn i din historieundervisning? - Hvilke emner bruger du til at arbejde eksplicit med kvinder? #metoo, kvindekampen, kvinders stemmeret, forskellige dronninger, - Ligger du kønsperspektivet hen over noget ældre historie? (hvis ja hvilke specifikke emner?) (Hvis nej, Hvorfor ligger du ikke noget kønsperspektiv på noget ældre historie?) Jeg forsøger at bruge emner som ertebølletiden, jægerstenalderen, bondestenalderen og vikingetiden til at tale om hvordan kvinden og manden bliver repræsenteret i de tider, i forhold til hvilke kilder der er til at bakke den repræsentation op. Dette gør jeg da det viser eleverne hvorfor det er så vigtigt at være kritiske til historien, og hvordan historien kan bruges. - Hvis der ikke er et kvindesperspektiv på det emne du underviser i, hvad gør du så? Jeg forsøger at finde et kvindesperspektiv, men det er ikke altid jeg har tid til det. Så nogle gange må jeg nøjes med det undervisningsmateriale der nu en gang er, og gøre eleverne opmærksomme på at det perspektiv ikke er med. - Har du et specifikt fokus, når du skal undervise omkring kvinder i historien (Hvis ja, hvilket fokus) Jeg tror mit specifikke fokus er at både manden og kvinden er en del af historien og det <u>fokusere</u> jeg på at få frem i min undervisning.	
Andet	
Hvis i har nogle kommentarer eller noget der er værd at nævne, kan i skrive det her.	

Bilag 3. Informant 3.

Fagformål	
I hvor høj grad er fagets fagformål styrende for din undervisning?	
Jeg tilrettelægger min undervisning for at kunne inddrage de fagformål der er under de forskellige emner som jeg finder vigtigt for min undervisning.	
Historiekanonen	
- Hvordan implementerer du historiekanonen i din undervisning? (hvor meget fylder den, og hvor meget tænker du over at den skal repræsenteres i historieundervisningen?)	
Jeg inddrager den så vidt muligt som jeg kan. Når det er sat som krav at det skal inddrages, så inddrager jeg den ift. den undervisning jeg har tilrette lagt men samtidigt uddyber hvert punkt for at børnene har en forståelse for selv de mindre dele af min undervisning.	
Køn	
Hvornår arbejder i eksplicit med køn i din historieundervisning?	
- Hvilke emner bruger du til at arbejde eksplicit med kvinder?	
Selvfølgelig inddrager jeg kvinder i min undervisning så vidt som det er muligt i alle de mener vi har. Emner hvor jeg eksplicit inddrager dem er nok i kampen om kvindernes stemmeret, da dette stadig har en stor betydning for børnene i dag og er noget som de også er blevet påvirket af.	
- Ligger du kønsperspektivet hen over noget ældre historie? (hvis ja hvilke specifikke emner?) (Hvis nej, Hvorfor ligger du ikke noget kønsperspektiv på noget ældre historie?)	
Selvfølgelig er der altid et kønsperspektiv i alt historie, i den ældre historie kan dette perspektiv være meget svært at finde. Jeg inddrager det kun hvis jeg kan finde undervisningsmateriale på det. Eller jeg kan inddrage søgning i min undervisning.	
- Hvis der ikke er et kvindeperspektiv på det emne du underviser i, hvad gør du så?	
Så må man jo overleve uden. Altså selvfølgelig ville jeg ønske jeg havde tid og ressourcer til at sætte mig ned og led efter det kvindelige perspektiv, men jeg vil helle lægge min tid og ressourcer et andet sted ift. til undervisningen. Da jeg ikke kan se vigtigheden i netop dette perspektiv.	
- Har du et specifikt fokus, når du skal undervise omkring kvinder i historien (Hvis ja, hvilket fokus)	
Jeg har det fokus når det har påvirket noget i historien, jeg bruger fx kvindernes stemmeret og kvindernes internationale kampdag, samt kvindernes rolle i vikingetiden. Dette er emner hvor jeg mener at kvinder rent faktisk har haft en afgørende rolle.	
Andet	
Hvis i har nogle kommentarer eller noget der er værd at nævne, kan i skrive det her.	

Bilag 4. Informant 4.

Fagformål	
I hvor høj grad er fagets fagformål styrende for din undervisning? - I meget lille grad	
Historiekanonen	
Hvordan implementerer du historiekanonen i din undervisning? (hvor meget fylder den, og hvor meget tænker du over at den skal repræsenteres i historieundervisningen?) - Sidst på året, tjekker jeg hvilke emner jeg har berørt, og ser om nogle af de punkter jeg mangler, kan passe ind med mine sidste emner. Men ellers har jeg ikke et fokus på at implementere den.	
Køn	
Hvornår arbejder i eksplicit med køn i din historieundervisning? - Hvilke emner bruger du til at arbejde eksplicit med kvinder? Kvindens stemmeret, rødstrømpebevægelsen, ligestilling, seksualitet, ægteskabet, kønsroller, kvindekampen - Ligger du kønsperspektivet hen over noget ældre historie? (hvis ja hvilke specifikke emner?) (Hvis nej, Hvorfor ligger du ikke noget kønsperspektiv på noget ældre historie?) I min optik skal der ikke ligges et kønsperspektiv hen over historien, bare fordi man kan. Manden har i de tidligere perioder været mere fremtrædende og derfor er der større fokus på manden. Jeg ligger at kønsperspektiv der hvor der er relevant og hvor kvinden har været fremtrædende for eksempel med kvinders stemmeret - Hvis der ikke er et kvindeperspektiv på det emne du underviser i, hvad gør du så? Jeg fokuserer på det perspektiv der er i undervisningsmaterialet, da jeg går ud fra at det fokuserer på de fremtrædende perspektiver. - Har du et specifikt fokus, når du skal undervise omkring kvinder i historien (Hvis ja, hvilket fokus)	
Andet	
Hvis i har nogle kommentarer eller noget der er værd at nævne, kan i skrive det her.	

Bilag 5. Informant 5.

Fagformål	
I hvor høj grad er fagets fagformål styrende for din undervisning?	
Jeg bruger fagformålene som en rettesnor efter om jeg kommer grundigt nok omkring hvert emne jeg underviser i, for at være sikker på at børnene for den sammenhæng de har brugt for at kunne forstå historien.	
Historiekanonen	
- Hvordan implementerer du historiekanonen i din undervisning? (hvor meget fylder den, og hvor meget tænker du over at den skal repræsenteres i historieundervisningen?)	
Jeg bruger historiekanonen som en guideline efter hvilken slags undervisning jeg rent faktisk vil tilrettelægge eftersom at historiekanonen kan være lidt mangelfuldt på nogle punkter.	
Køn	
Hvornår arbejder i eksplicit med køn i din historieundervisning?	
- Hvilke emner bruger du til at arbejde eksplicit med kvinder?	
Jeg prøver at inkludere kvinder og deres historie i hvert et emne jeg underviser i. Her snakker vi om store kvinder i historien, kvinder som har sat milesten for forretning blandt kvinder og fx opfindere som er kvinder. Vi snakker om kvindernes stemmeret, den internationale kamp dag, #metoo, kvindebevægelser, ligestilling, kønsroller <u>mm..</u> Jeg kan dog bedst lide at sætte fokus på kvinder i den historie som børnene allerede kender, i fx den royale historie, vi har jo en kvinde på tronen og som statsminister.	
- Ligger du kønsperspektivet hen over noget ældre historie? (hvis ja hvilke specifikke emner?) (Hvis nej, Hvorfor ligger du ikke noget kønsperspektiv på noget ældre historie?)	
Jeg prøver i så vidt en udtrækning som jeg kan. Jeg mener at det er vigtigt at børnene får alle de perspektiver der er i historien. Jeg inddrager gerne kvinder i historiefaget, hvis jeg kan finde noget. For eksempel de kvinder der har været i nærkontakt med store mænd i historien. OG så selvfølgelig hekseafbrændingerne	
- Hvis der ikke er et kvindesperspektiv på det emne du underviser i, hvad gør du så?	
Gør mit bedste for at prøve at finde det og ellers så inddrager jeg manglen på perspektivet i min undervisning for at kunne stille dette op til debat ift. Hvordan perspektivet kunne se ud.	
- Har du et specifikt fokus, når du skal undervise omkring kvinder i historien (Hvis ja, hvilket fokus)	
Jeg mener det er vigtigt ikke at gøre nogen i historien til skurke. Og derfor har jeg ikke et specifikt fokus. Jeg mener at børnene skal vide hvorfor historie bliver undervist og at det ikke bare er fordi nogle af os godt kan lide at læse om de gamle dage men at det er for at undgå at historien gentager sig selv. Derfor synes jeg det er vigtigt for børnene at se alles perspektiver for at de også kan se hvor let det kan være at undlade andre perspektiver for historien.	
Andet	
Hvis i har nogle kommentarer eller noget der er værd at nævne, kan i skrive det her.	

Bilag 6. Kategorisering

Mennesker	Mand	Kvinde
<ul style="list-style-type: none"> • Afrikanere • Andre • Arbejderne • Arbejdsgivere • Arbejdsløse • Befolkningen • Berlinere • Bondestanden • Borgerne • Borgerstanden • Briterne • Bønderne • Børn • Danerne • Danskere • Demonstranterne • Efterkommere • Europæere • Familiemedlemmer • Fangerne • Fattige • Filosofer • Fiskere • Flere • Fleste • Folk • Folket • Forældre 	<ul style="list-style-type: none"> • (Mænds navne) • Adelen • Biskopperne • Bøhmand • Bønderkarle • Dreng • Han • Grever • Gårdmand • hertug • Husmænd • Karle • Kejser • Konge • Købmændene • Mand • Mænd • Stormænd • Zar • General Eisenhower • Feltmarskal Montgomery • General Zjukov 	<ul style="list-style-type: none"> • (Kvinders navne) • Kvinder • Moder • Dronning • Hendes • Hun • Dame • Heks • Barnepige

<ul style="list-style-type: none"> • Franskmænd • Gennemsnitsfamilie • Handicappede • Historikere • Husholdningen • Indbyggerne • Islamister • Jøder • Katolikker • Kommunisterne • Københavnerne • Landsmænd • Leder • Medlemmer • Mennesker • Modstandsbevægelsen • Muslimske • Myndighederne • Opsynsmand • Passagerer • Piloter • Personer • Politiet • Politikerne • Protestanter • Regeringen • Repræsentanter • Romerne • Sejrherter • Sigøjnere • Spioner		
--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • Slaver • Statslederne • Strejkende • Søfolk • Søskende • Terrorister • Tjenestefolk • Tyskere • Undersætter • Unge • Veluddannede • Ældre • Østeuropæer • Østtyskerne <p>Ekstra ord efter analyse af de tilfældigt udvalgte materialer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Allierede • Soldater • tropper • civile • sårede • gamle • landarbejdere • landarbejderfamilie • voksne		
Fravalg: de, soldater, dem		